

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Gebhardo Hvivs Monasterii Abbate XIII. Qvi præfuit annis XIII.
mensibus III. & de gestis eius & illius temporis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

rennij

21. a
01. 18. a

- Monasterium quod appellatur Kodevicum
- Monasterium Neustadt Herbipolensis diocesis.
- Monasterium Clingenmunster Spirensis diocesis.
- Monasterium in Blindenstad Moguntinensis diocesis.
- Monasterium in Wiblingen Constantiensis diocesis.
- Monasterium Massiliense.
- Monasterium S. Leonhardi.
- Monasterium Sigentbergense, Colonienfis diocesis.
- Monasterium de Sunsheln Spirensis diocesis.
- Monasterium in Bruviller Colonienfis diocesis.
- Abbatia quoque de Homburg similem confraternitatem à S. patre Wihelmo & fratribus Hirsaugiensibus cum ceteris obtinuit.
- Monasterium S. Heimerami Ratisponensis.
- Monasterium S. Maximini prope Treuerim.
- Monasterium S. Albani Mogunt.
- Monasterium Lympurg Spirensis diocesis.
- Monasterium in Amorbach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Valrici prope Constantiam.
- Monasterium in Eidenheim Eistetensis diocesis.
- Monasterium Montis monachorum Bambergensis diocesis.
- Monasterium Suartzach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Burchardi iuxta Herbipolim.
- Monasterium in Deckingen Augustensis diocesis.
- Monasterium sanctae crucis in Werdea Augustensis diocesis.
- Monasterium S. Nazarii in Laurissa Vvormatienfis diocesis.

Hirsaugien-
sibus ab-
tium hoc
tempore.

Alia cenob-
bi. neg. et
sunt anti-
quitate
tempore.

Hirsaugien-
sibus fratrum
sana san-
issima.

Vvltima bu-
nus confr-
ternitatis.

Vacuit ab-
batia die-
bus xxxvii.

Sed & alia pleraque monasteria sub confederationis mutuae titulo in eandem co-
fraternitatem Hirsaugiensium à sancto abbate Vvilhelmo suscepta fuerunt, quorum no-
mina ad memoriam nostri venire non permisit temporis nimia vetustas. Canonici quo-
que secularium ecclesiarum simul & cathedralium in diuersis prouincijs constituti, prin-
cipales quoque nobiles & pontificesque & potentes multi in seculo, audita conuersatione
sanctissima Vvilhelmi abbatis, & monachorum Hirsaugiensium, eorum se orationibus
deuotissime commendantes orabant instanter in eorum suscipi confraternitatem. Tan-
ta enim de illa sanctissima congregatione bona, in omni terra tempore Vvilhelmi dice-
bantur ab omnibus qui Deum amabant, ut beatos se crederent quicumque ad eorum co-
fraternitatem fuissent admissi. Nec erat inter multos tunc celebris ociosa ista memoranda
fraternitas, quae missis & orationibus sanctorum cumulara, defunctorum animabus gra-
ta, subsidia ministrabat. Hoc enim compacta sonabant, ut quoties defunctus aliquis de
monasterio sub confraternitate praefata susceptus, in cenobio Hirsaugiensis denunciatus
fuisse, constituta pro eo mox fierent orationes, vigilia, missae, disciplina & eleemosyna,
quas pariformiter & ab alijs pro se fieri post mortem singuli expectabant. Denique si qua-
do contigisset aliquem monachorum de cenobio hanc confraternitatem cum Hirsau-
giensibus habente, ad Hirsaugiam venire, cum tanta suscipiebatur charitate, ut non alie-
nus & advena, sed domesticus & incola cenobii huius esse putaretur. Similis exhibitio
charitatis impendebatur fratribus huius monasterij Hirsaugiensis ad ea loca venientibus,
cum quibus fraternitatis confederationem habebant. Sed nunc ad ordinem historiae re-
uertamur.

Igitur Vvilhelmo abbate sanctissimo feliciter mortuo, septem & viginti diebus ab-
batia vacauit propter absentiam Gebhardi abbatis futuri, tum quidem prioris, quem mis-
sum pro reliquijs S. Petri Apostoli ad Cluniacum diximus.

DE GEBHARDO HUIVS MONASTERII ABBATE XIII. QVI
praesuit annis XIII. mensibus III. & de gestis eius & illius
temporis.

REVERENDISSIMO atq; sanctissimo abbate Vvilhelmo viam vniuersae carnis feli-
citer ingresso, posteaquam abbatia huius monasterij vacasset diebus 27. ad electione
nouu pastoris fratres conuenerunt in vnum, ipso die quae dicitur ad vincula Petri, quando
(sicut praediximus) capilli eiusdem Apostoli in praesentia multorum abbatum, monachorum
atq; fidelium ad monasterium fuerunt introduci. factaque inter se collatione necessaria,

ipsum Gebhardum priorem suum in abbatem unanimiter elegerunt, virum ad regimē
 nimarum satis idoneum, natione Suevum, literis & eloquentia singulariter imbutū, qui
 electus, ut perfertur, prima die mensis Augusti, anno Domini 1091. indict. 14. sub Impera-
 tore Henrico 4. & Urbano papa 2. praesuit monasterio annis 14. & mensibus 3. quibus cog-
 lutis, in episcopum Spirensis ecclesiae (quem admodum suo loco dicemus) electus est. Fuit
 autē (sicut diximus) ex Suevia oriundus, nobili prosapia genitus, statura corporis stetit brevis
 nimium nec longa proceritate deformis, sed debita mediocritate proportionatus, nigro
 capillo in circuitu capitis ornatus, corpore crassus, & pulchra moderatione dispositus. Cū
 adhuc puer esset, magistris ad dicendum literas a parentibus traditus fuit, in quibus cum ad-
 eum vir vnde cumq; doctissimus & singulari eloquentia, tū in Romana q̄ in lingua Teu-
 thonica praeditus. Annis tandē puerilibus cum studio literarum emensis in ecclesia Ango-
 tinensi Canonicus factus est, ubi cū diuitijs & honorib; auctus quotidie in iure seceret, ni-
 hil minus q̄ conuersionem cogitabat. *Raro enim diuitibus, maxime clericis, solet adesse conuersione,
 quia quāto plus intendunt secularibus curis, tāto minus de sua sp̄ni salute solliciti.* Ita & Gebhardus
 iste Canonicus de quo loquimur, cū nobilitate generis & affluentia diuitiarum inaniter
 supra se eleuaretur in altum, pauperibus Christi, & monachis maxime, nō solum nihil bo-
 ni exhibuit, sed etiam spernens & contemnens, multas iniurias eis inferre consuevit. Virū
 namque quod ex donatione fidelium fratribus Hirsaugiensis cenobij in Alsatia creatū,
 per violentiam rapuit, & inuitis omnibus, in proprios vsus conuertit. Quod eo facilius fa-
 cere potuit, quo sanctum virum Wilhelmum cum Romana ecclesia sententem, nullam
 ab Henrico rege defensionis auxilium speraturum sciuit. Admonitus tamen per viros bo-
 nos super hoc temerario facto, cum abbate Wilhelmo compositurus venit ad Hirsaugiū
 tumidus, superbus, & elatus, nihil minus habitu & gestibus quam religionis amorem de-
 monstrans, sed Deus omnipotens, in cuius potestate sunt omnium corda hominum, qui
 Saulem persecutorem fidei Christianae Paulum defensorem effecit, et huius viri mentem
 in aliud propositum subito commutauit. Sagaci namque consideratione, fratrum mores de-
 conuersiones explorare coepit, disputantemque de contemptu mundi sanctum patrem
 audiuit, & captus in eius sermone, sancto iatus agente spiritu, propositum subito mutauit
 & valde dices pompis & curis seculi, factus est in hoc cenobio sub monastico habitu famu-
 lus Dei. Qui cum sanus & incolumis aliquandiu inter fratres laudabiliter conuersatus fu-
 isset, ut patientia eius coram omnibus probaretur, grauissimum languorem incidit, ita ut
 membris omnibus pene resolutis manum ad os non valeret porrigere, nec de vultu late-
 re in aliud sine aliorum admiculo se mouere. Hac infirmitate plus in integri anno miserabi-
 liter, sed cum multa patientia agrotauit, quousque misericors Deus vires ei reslituit man-
 ducandi, sedendi, legendi, & in scamniolis super terram instar pueroꝝ reptandi. Praeter
 enim linguam hactenus nullum membrorum suorum mouere potuit. Quadam vero
 die, vir domini Wilhelmus cellam agrotantis ingreditur, & ut vnum vel dextrae manus ad
 Domino precibus deuotis peteret, Gebhardum iacentem exhortatur. Renuit ille cum
 summa detestatione, confirmans se corporis salutem omnino parumpendere, ut bene de-
 cocta seorea purgatus posset ad Deum peruenire. Pius autem pater misericordia motus
 dexteram illius apprehendens benedixit, orat, deosculaturque eum, & pristinae sanitati
 cernentibus cunctis subito reslituit. Post paucos vero dies vxor fratris ipsius Gebhardi,
 ad eum gratia visitationis cum familia multa aduenit, ad quam in sella portatus gestato-
 ria, cum inter loquendum brachij sui miraculosam sanitatem proferret in medium ap-
 prehendens illa dexteram ipsam sanatam, muliebri eam quasi sanctificatione quippiam
 deosculatur affectu. Et ecce brachium ipsum miraculose sanatum, mox ad tactum secun-
 da, quamuis deuota, miraculosius ad pristinam rigiditatem reuertitur. At ille dissimulato
 quod acciderat, Germani salutata vxore, ad cellam suam reportari se fecit. Wilhelmus au-
 tem sanctissimus pater, dicens in spiritu sancto quod accidit, mox ad cellam agrotantis
 venit dicens: Haec est poena temeritatis tuae frater, qui manum Deo consecratam ipsius
 miseratione sanatam, seeminā gloria tactus inani praebuisti osculandam. Admonitus de-
 inceps, ne simile feceris esto: iterumque apprehendens ipsum brachium sancta sua bene-
 dictione sanat, quem totum non multo post orationibus suis ad pristini status valetu-
 dinem reduxit. Veruntamen ex eadem infirmitate quoad vixit, semper vno pede claudica-
 uit, quatenus memor eorum quae sustinuerat amplius, non peccaret. Nam cum esset
 vir tam generis nobilitate clarus, quam acrimonia ingenij sublimis, animiq; constantia,
 sapientia, scientia & eloquentia singulari, praerogatiua insignis & magna quoq; in seculo
 reputa-

Gebhardus in abbatem elegitur.

Vita ipsius Gebhardi abbatis.

Comendatur ex scientia literarum.

Fit canonicus Argentinensis.

Abfert vna Hirsaugiensibus monachis violentur.

Ad Hirsaugiam venit Gebhardus.

Gebhardus fit monachus.

Paralyticus dissoluitur.

Miraculum Wilhelmi abbatis super Gebhardum.

Brachium eius ad tactum sanatum rigescit iterum.

Incarnatio S. abbatis Wilhelmi.

Vno pede claudicabat Gebhardus.

Opus

Hist

reputat
 sper. m
 giose co
 consti
 litate, p
 sanctus
 occupa
 que S. A
 piuit de
 10 fundat
 cum lit
 qui aliq
 postolo
 suscepro
 pontific
 deditq;
 postulat
 runda
 hardi, p
 20 dus, ver
 ras, abba
 pis apost
 neri aliq
 amantia
 se suum
 bus esse
 nem, ca
 Petri vel
 bedientia
 30 ne regul
 nisi Petru
 Gebhard
 festum a
 gonem i
 dies pau
 principis
 cum ing
 ingreder
 reliquias
 40 mus) no
 fratrum
 stam est
 rantibus
 manere
 cognosco
 quid vol
 diare: cui
 praeter ip
 more co
 50 piscopo
 ac nobili
 Aprilis, in
 Domini
 consilio
 rum mor
 vtilitate
 quam in
 eloquio,

rennii

1111
1111

1111

reputationis, pia Domini castigatione flagellatus est, ne forte omnibus succedētibz pro-
 sperere, mens in elationis ortum laberetur. Restitutus autem sanitati cum in omnibus reli-
 giose conuerfaretur, in priorem huius monasterij, consilio fratrum à S. patre Wilhelmo
 constitutus est: in quo quidem officio magnam diligentiam fecit, & fratres in omni humi-
 litate, patientia, charitate & obseruantia regulari semper studiose præcessit. Postea cum
 sanctus pater Wilhelmus in constructione noui monasterij Hirsaugiensis multum esset
 occupatus, ipsiusq; laboris assumpti cereret appropinquare consummationem, volens
 que S. Apostolorum principem Petrum ecclesie suæ ordinare patronum, ingenti concu-
 piuit desiderio aliquas de eius sacratissimo corpore habere reliquias, quas in nouam à se
 10 fundatam reponeret ecclesiam. Misit ergo venerabilem virum Gebhardum priorem suū
 cum literis & epistolis commendatitijs, Romam ad summum Pontificem Vrbanum 2.
 qui aliquando in Cluniaco monachus fuerat, petens sibi aliquid de beatissimi principis A-
 postolorum reliquijs trāsmitti. Veniens ad papā prior Gebhardus, benigne quidem ab eo
 susceptus est, petitas tamen reliquias obtinere non potuit. Audiuit autem à summo ipso
 pontifice Gebhardus de capillis S. Petri veras in monasterio Cluniacensi reliquias haberi,
 deditq; consilium papa vt Wilhelmus abbas, tanquam amicus S. Hugonis ex illis aliquid
 postularet, quod & postea factum est. Verum papa ne vacuum remitteret missum, quo-
 20 rundam aliorum sanctorum reliquias Beato Wilhelmo abbati per manus eiusdem Geb-
 hardi, pro charitatis munere destinauit. Reuersus autem ad Hirsaugiam prior Gebhar-
 dus, verba summi pontificis S. patri retulit, & particulas reliquiarum sibi ad eodem tradi-
 tas, abbati cum laetitia præsentauit. Audiens vero S. abbas Wilhelmus de capillis B. princi-
 pis apostolorum Petri, apud sibi amantissimum abbatem Hugonem in Cluniaco conti-
 neri aliquid, valde gauisus est: confidens sibi nihil penitus ab eo posse denegari, cui se fore
 amantissimum iam multis beneficijs fuisset expertus. Igitur post paucos menses, iterum ad
 se suum vocauit priorem, quem idoneum ad quæque ardua peragenda, præ cæteris omni-
 bus esse sciebat, traditisque literis ad reuerendissimum abbatem Cluniacensem S. Hugo-
 nem, cum precibus destinauit ad Cluniacum pro impetrandis capillis præfati Apostoli
 Petri vel paucissimis. Venerabilis autem Gebhardus legatione suscepta, virtute sanctæ o-
 30 bedientie armatus, se quam humilime ad iter indictum accinxit: cui abeunti benedictio-
 ne regulari præmissa, sanctus pater sub anigmate dixit, Vade quam celerrime fili, quoniam
 nisi Petrum præuenias, & Paulum, non mihi, sed tibi laboriosum iter assumpsisti. His dictis
 Gebhardus abibat, non intelligens verba S. abbatis, quibus mortem suam imminere ad-
 festum apostolorum propheticò spiritu prædixit. Veniens autem Cluniacum ad S. Hu-
 gonem literas abbatis sui Gebhardus prior & sanctum desiderium exposuit, à quo post
 dies paucos, quibus ab itinere festus quieuit, tres crines de capillis B. Petri Apostolorum
 principis in scrinio argenteo B. Wilhelmo & fratribus Hirsaugiensibus deferendos,
 cum ingenti laetitia suscepit. Qui reuertens cum festinatione priusquam Hirsaugiam
 ingrederetur Wilhelmum reuerendissimum abbatem ad domitum migrasse cognouit,
 reliquias in domo cuiusdam sacerdotis vsque ad meliorem deliberationem (sicut dixi-
 40 mus) non longe à monasterio reposuit, & in locum defuncti patris sanctissimi, vnanimi
 fratrum consensu abbas electus fuit. Electus autem in die prima mensis Augusti (sicut di-
 ctum est) consecrationem suam vsque ad diem 13. calend. Apriliam distulit, super quo mi-
 rantibus fratribus & agrefeferentibus respondit: Sine benedictione consueta hucusque
 manere fratres idcirco volui, vt & ego vobis mores ostenderem meos, & vestrum erga me
 cognoscerem affectum. In vestra igitur nunc voluntate relinquo de me statuendi quic-
 quid volueritis, vestrique adhuc sit arbitrij me pro abbate super vos vel recipere vel repu-
 diare: cui cum omnes quasi vno ore respondissent, se de ipso bene esse contentos, & alium
 præter ipsum non optare pastorem, gratias eorum de se benevolentie agens ordinari ex
 more consensit. Pergens igitur ad ciuitatē Constantiensem à Gebhardo eiusdem vrbis e-
 50 piscopo cū Romano Pontifice bene sentiente, in præsentia multorū abbatum, prælatorū
 ac nobilium, in pastore Hirsaugiensis monasterij rite consecratus est, duodecimo calend.
 Aprilis, in natali videl. Beati patris nostri Benedicti, institutionis suæ mense octauo, anno
 Domini millesimo nonagesimo secundo, indictione decima quinta. Porro in locum suū,
 consilio fratrum, priorem ordinauit venerabilem monachum nomine Heymonem, vi-
 rum moribus & scientia probatum, qui in colligendis rescribendisq; libris pro fratrum
 vtilitate magnam diligentiam fecit. Erat sane vir studiosissimus, & tam in diuinis scripturis
 quam in secularibus literis egregie doctus, ingenio subtilis, & satis admodum comptus
 eloquio, qui eruditionis suæ præclara monumenta reliquit. Scripsit inter cætera ingenij

Gebhardus
in priorem
ordinatur.

Prior Geb-
hardus mit-
tisse Romā
ad Papam.

Papa mittit
Wilhelmum
duces reli-
quias.

Gebhardus
Prior ad
Cluniacum
mittitur.

S. Hugo tres
crines S. Pe-
tri mittit
Wilhelmo,
abbati.

Gebhardus
fit abbas.

Benedictio-
nem cur dis-
tulit.

Abbas Geb-
hardus ab
episcopo Co-
stantiensi
benedicitur.

Heymo Pri-
or ordina-
tur.

fui opuscula vitam & miracula Beati Wilhelmi supradicti abbatis: quam tamen quidam alius frater postea volens ampliare, breuiorem reddidit. Scripsit etiam nonnullos sermones & homilias, quæ ut plurimum ex errore alteri cuidam eiusdem nominis Heymoni, ex monacho Halberstadiensi episcopo, viro æque doctissimo, de quo longe superius mentionem fecimus, adscribuntur. Itaque commixtæ simul amborum Haymonum homiliae habentur, ut nō nisi sagacissimo lectori, ex ipsa phrasi, licet cum difficultate, possibile sit alterius ab alterius dicta fecernere. Ordinato autē Gebhardo in abbate, congregatio fratrum de sancto Aurelio, ad maius monasterium eodem anno cum læticia transmigraverunt. Iste Gebhardus venerabilis abbas claustrum monasterij & cæteras officinas omnes, quas sanctus pater Wilhelmus morte præuentus vel non inceptis vel inchoatis finiuit, impensas sibi copiose præbente quodam Wigando, ciue Moguntino, profectum necessaria mansione construenda perfecit. Fuit autem in gubernanda re familiari multum idoneus, & in omnibus pluiquam crederetur astutus, quippe qui ratione utilitatis sepe aliud simulabat, atque mente repositum gerebat. Auditus perspicacissimus fuit, ita ut ea quæ in loco dicerentur semoto, facilimo auditu perciperet. Nominatissimus fuit propter sapientiam & eloquentiam suam in tota Germania, non solum apud religiosos & spirituales, sed etiam apud seculares, nobiles & principes: quoniam quicumque eum vel consulentem, vel perorantem semel audisset, statim in admirationem ductus, Hirsaugiam prædicabat felicem, quæ talem habere pastorem meruisset. Ad publica consilia principum frequenter vocabatur, in quibus cunctis admirabilis semper apparebat, cum & nectarea vis eloquentiæ, qua cunctos vicebat, mirandam in eocommendaret sapientiam: & ipsam facundiam admirabilem, sapientia incredibilis redderet fructuosam. Sub eius regimine res monasterij temporales mirum in modum ampliatæ fuerunt, aucta prædia, possessiones dilatatae, censusque & redditus annui numero & precio sumpserunt incrementa.

Multi enim viri nobiles atque ditissimi, & se & sua pro regni cœlestis amore fratribus Hirsaugiensis cœnobij, sub abbatis Gebhardi magisterio tradiderunt.

Eodem anno quo in abbatem fuerat electus Gebhardus iste, tribus videlicet & septuaginta diebus ante obitum S. patris Wilhelmi, anno Christianæ salutis 1091. 10. cal. Maij mortuus est venerabilis atque sanctissimus ille Bruvilerensis cœnobij abbas Vvolhelmus nomine, vir tã in diuinis scripturis, quã secularibus literis egregie doctus, cuius sanctissima conuersatio multis profuit ad salutem. Magna inter duos istos reuerendissimos viros Vvilhelmum Hirsaugiensem & Vvolhelmum Bruvilerensem familiaritas, pariter sanctitate comparata, quæ usque ad mortem vtriusque inuiolata permansit. Scripsit autem idem B. Vvolhelmus abbas non spernendæ lectionis opuscula, sed pauca eorum ad notitiam meam peruenierunt. Legi sub nomine eius de Sacramento altaris, plenè eruditione & bellum, quæ scripsit cõtra errores M. Berengarij Turonensis. Carmina quoque de sancto Benedicto, aliisque diuersis sanctis & rebus, cum sermonibus multis cõposuit. Hic primo fuit monachus in cœnobio sancti Maximini Treuerensis, deinde apud sanctum Pantaleonem in Colonia postea factus est abbas in Gladebach Coloniensis diœcesis. Indeque translatus ad Bruviler eiusdem diœcesis, abbas in ordine tertius ibidem constitutus est. Eius vitam plenam virtutibus & signis, Conradus monachus atque discipulus eiusdem veraci narratione descripsit ad Euerardum Bruvilerensem & Hermannum sancti Pantaleonis abbates. Qui Conradus cum esset in sacris secularibusque literis non infime doctus, & à bono doctissimoque præceptore optime in omni scientia imbutus, composuit & alia quædam opuscula, quibus ingenij sui acrimoniam ad posteritatis notitiam transmisit.

Claruit iisdem quoque temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensi, sub abbate Gebhardo & quibusdam successoribus eius, monachus quidam doctissimus nomine Conradus, qui scientia & eruditione sua admirabili, famam consecutus est immortalem. Fuit enim nō solum in diuinis scripturis studiosus & doctus, verum in secularibus quoque literis eruditissimus, Philosophus, Rhetor, Musicus & poeta omnium sui temporis in Alemannia celeberrimus. Multa ingenij sui præclara volumina posteris legenda ornatissimo sermone composuit, in quibus nomen suum ex humilitate, sub Peregrini vocabulo abscondit. In his præcellit opus illud clarissimum, quod de sancta virginitate, sub nominibus Peregrini presbyteri, & Theodoræ sanctimonialis, in dialogi modum per libros octo distinguens, Speculum virginum appellauit: opus sane tam vile & necessarium Christi virginibus, ut factis laudari ab homine mortali nō valeat. In Euangelia quoque, quæ per anni circulum ad

Opuscula prioris Heymonis.

Congregatio de S. Aurelio ad maius monasterium transmigravit. Officinas & claustrum construxit.

In omniter ra nomine eius erat gloriosum.

Sub eo res monasterij fuerunt ampliatæ.

Wolhelmus abbas Bruvilerensis obiit.

Wolhelmus opuscula quæ scripsit se dicitur.

Conradus monachus in Bruviler doctissimus.

Conradus qui & Peregrinus monachus Hirsaugiensis doctissimus.

Conradus iustus opuscula.

Titul

Opus Hist

missam
mortis e
præcul
que opul
multas
Sec
rum negl
declama
regini n
10 fuit dicti
nim mor
berimas
sequatus
integram
Flo
stri ordin
vitam eiu
sermones
Cla
10 senburge
Henrici q
comitis L
qui partes
fendebar
crimina &
executio
forem reg
faceta.
Om
10 quem regi
sem, Mog
genslem p
tum, quod
denter neg
cludent h
sede exco
mus, pote
Hæc
mant, & c
10 persequer
cum S. W
tificis obe
co faorum
chis, bona
Ad l
eccelesiam
cus, tanqu
ingentem
los Dei cœ
10 regis nos
maiestatis
Hirsaugie
tanca præ
cis intuen
tium Hirs
Fur
vixit, non
clesia Ron

missam leguntur, magnum volumē pulchra varietate composuit. De vita, spiritu, & fructu mortis edidit librum vnum: & alium quem Matricularium prænotavit: item alium quem prætitulavit Didascalon: de Musica & differentia tonorum librum vnum: metricum quoque opusculum de laudibus S. patris nostri Benedicti, Sermones etiam plures & homilias multas elegantissimasque composuit.

Peregrinus iste non fuit garrulior indoctum.

Sed & carmina plura & epigrammata diuersa, varij generis ornatu scripsit, quæ veterum negligentia partim in obliuionem deducta sunt. Nemo cum ista legerit, arbitretur declamatorem illum, qui ex eorum ordine quos Mendicantes vocant emergens, sub Peregrini nomine sermones ad populum cicatricosos instar modernorum humili composuit dictione, aut nostrum fuisse Peregrinum, aut ei comparare aliquatenus posse. Ille enim more declamatorum huius temporis, scholastico sermone depressus incedens, creberrimas introducit quotationes scripturarum. Iste autem noster Peregrinus Tullianam sequutus eloquentiam, veterum more sine allegationibus superfluis lucidam, sanam & integram orationem continuat.

Floruit hisdem quoque temporibus Theodoricus abbas monasterij S. Trudonis nostri ordinis, vir vnde cunq; doctissimus, qui scripsit inter multa ingenij sui monumenta, vitam eiusdem S. Trudonis, vitam quoque S. Bauonis, vitam etiam S. Reinoldi, & varios sermones ad fratres.

Theodoricus abbas S. Trudonis

Claruit quoque hoc tempore Stephanus, qui & Herrandus, ex abbate monasterij Elsenburgensis nostri ordinis episcopus Halberstatis, vir doctus & sanctus, qui semper Henrici quarti scelera detestatus cum Romana ecclesia optime sensit. Scripsit ex persona comitis Ludouici fidelis ecclesie Romanæ ad Walramum episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegantem quam prolixam: in qua cunctos errores, crimina & scelera ipsius Henrici regis tam aperte describit, vt nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter cætera vero eiusdem epistola sic dicit ad Walramum defensorem regis schismatici & excommunicati: Audi igitur vera, non fucata: audi fortia, non faceta.

Stephanus ex abbate episcopus Halberstatis.

Epistolam scripsit contra Henricum pro ecclesia Romana.

Omnis qui dignitates spirituales diuendit, hæreticus est. Dominus autem Henricus, quem regē dicunt, episcopatus & abbatias vendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem & plures alias pecunia, Ratisponensem, Augustensem & Strasburgensem pro gladio, abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem vero episcopatum, quod dicere & audire nefas est pro Sodomitica immundicia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste celo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scitoli, concludent hoc: Dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nefandis ab apostolica sede excommunicatus, nec regnum nec potestatem aliquam super nos, quia catholici sumus, poterit exercere.

Scelera Imperatoris.

Hæc viri constantissimi scripta & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam ecclesiam regis Henrici temeritas manifestant, qui persequebatur vsque ad mortē omnes, qui obedientiam Christi vicario exhibebant. Vnde cum S. Wilhelmū abbatem & fratres Hirsaugiensis cœnobij constantes in Romani pontificis obedientia, sibi; tanquam excommunicato contrarios esse cognouisset, in publico suorum principum confessu præcepit, Hirsaugiam funditus destrui, & fugatis monachis, bona monasterij in stipendium militibus erogari.

Imperator iudat Hirsaugiam destrui.

Ad hoc facinus perpetrandum Wernerus episcopus constitutus per simoniam ad ecclesiam Argentinensem, homo peruersus, & S. Romanae ecclesie atrocissimus inimicus, tanquam obsequium præstaturus Imperatori milites cohortatur suos, promittit prædā ingentem de spolijs monachorum. Cumq; milites detestari nefas tam immane in famulos Dei cœpissent, in sanus pontifex dixit: Ego vos, o milites fortissimi, in hoc obsequium regis nostri iustissimi præcedam, & quicumque vestrum me secutus non fuerit, reus læsæ maiestatis erit. His dictis lorica induit, quæ indurus, equū plenus minarū in monachos Hirsaugienses, ascendit, subitoque clamans & ululans, horribiliter cecidit, & morte subitanea præoccupatus cunctis videntibus expirauit. Cæteri vero tam miserabilem pontificis intuentes exitum, valde timuerūt, nullusque eorū deinceps ausus est contra monasterium Hirsaugiense sinistrum aliquid pertentare.

Episcopus Argentinensis in hoc opus accingitur.

Episcopus iniquus morte subitanea cecidit.

Furor tamen Henrici regis quem contra Hirsaugienses semel conceperat, quā diu vixit, non quieuit: nec Hirsaugiam solam persequebatur odio, verum omnes qui cum ecclesia Romana bene sentientes, eius communionem vitabāt, perdere laborabat, Archie-

Favor Henrici contra catholicos.

piscopum Moguntinum Wezilone nomine, virum doctissimum, primum sibi consentientem, postea vero contrarium, multis iniurijs afflixit.

Abbas de Hassungen expellitur.

Eius quoque successorem Ruthardum venerabilem virum, de sede Moguntina expulit, ipsumque exulare per nouem annos in miseria maxima apud Thuringiam coegit. Abbatem Gisclbertum filium huius conuentus, cum sexaginta monachis, propter obedientiam quam summo prestabant pontifici, de monasterio Hassungen expulit, & possessio-

Imperator mandat iterum destrui Hirsaugiam.

Multos quoque pontifices de suis ecclesijs furiose fugauit, abbates & eorum monachos de cœnobijs expulit, & multa monasteria cum ecclesijs funditus destruxit. Multis uicibus amicis & fautoribus suis præcepit, ut monasterium Hirsaugien se destruerent, sed orationibus sanctorum, eius conatus semper impediti fuerunt, quemadmodum ex uisione sancta quædam abbatissa in Bauaria partibus edocta, referre solebat. Quamdiu autem Henricus Imperator quartus, uixit & imperauit, frequentibus minis & terroribus fratres super destructione monasterij huius, per eum cõminata, inter se angustiati fuerunt. Confusitamen in adiutorio altissimi, pro cuius amore terrenum regem in sensum habebant, non armis, sed orationibus causam suam sine intermissione defendere satagebant.

M X C I I.

Conradus filius imperatoris Patri rebellat. Causa rebellionis filij contra patrem. Inaudium nefas Henrici in uxorem.

Anno Gebhardi abbatis secundo, Conradus filius Henrici Imperatoris ex prima uxore Berta natus, patri rebellare incipit, & Romani pontificis peruersus literis imperium ad se trahere. Sed operæ precium fuerit causæ huius rebellionis contempsisse principia. Henricus rex pater Conradi Praxedem uxorem suam ante annos 7. Colonia duxerat, quam nimio cepit odio habere, ita ut maius esset odium, quam dilectio qua prius eam amauerat. Unde nimio in eam odio succensus, posuit in custodiam: & concessit plerisque exterioribus suis, ut uim ei inferrent, ipso uidente. Ad tantam uero dementia peruenit, ut etiam filium suum Conradum ad concubitum illius inuitaret: qui cum thorum patris maculare recufaret, exhortando eum rex ad vitricæ illicitos amplexus inter carera dixit: Quid timide coire cum foemina tardas, quæ tibi vitrica non est? Non enim es filius meus quemadmodum putas, sed cuiusdam peregrini de Sueuia principis, cuius & faciem manifeste habes impressam. His uerbis ultra modum indignatus filius, iram quidem tunc prudenter simulauit, & post dies paucos cum quibusdam sibi consentientibus summum Pontificem Urbanum secundum adiit, a quo honorifice susceptus, & in regem solentiter consecratus, in Italia & Longobardia contra patrem regnauit.

Conradus rex ordinatur à Papa.

Erat autem vir optimus, omni bonitate & probitate conspicuus, humilis, modestus, & plenus charitate, ac summa in clerum monachosque reuerentia ac pietate. Sed paucos annos post suam coronationem superuiuens, immatura morte sublatu est. Regina uero post multas iniurias & mala inaudita sibi innocenter illata, Deo miserante, decussidua euasit, & ad Mechtildam Longobardorum reginam potentissimam fugiendo peruenit.

Regina euadens de custodia ad Papam Urbanum uenit.

Quæ susceptam cum honore ad Urbanum summum Pontificem eam perduxit. Prouoluta igitur ad pedes Antistitis Imperatrix, misera profusus lachrymis ac intemis singultibus, omnem suæ quam pertulerat calamitatis miseriam intimauit. Papa regine compatiens, post uerba necessitatis consolationis synodum in urbe Roma congregat, in quo Henricum regem hæreticum, simoniacum, Nicolaitarum hæreseos principem, sanctæ matri ecclesiæ inobedientem atque rebellẽ publice denunciatis, pro inauditis sceleribus in uxorem propriam cõmissis iterum excommunicat, ipsumque schismaticum & hostem Dei & sanctæ catholicæ ecclesiæ esse proclamatur.

Henricus rex a nouo excommunicatur à Papa in synodo.

Regina autem post hæc ad patriam suam, regnum uidelicet Ruscorum reuersa, monasterium virginum Christi ingreditur, in quo religiosissime conuersata, tandem in abbatissam ordinis nostri ibidem ordinata perhibetur, & usque ad mortem in sancta conuersione permansit. Eodem anno eclipsis solis facta est 9. calend. Octob. hora diei tertia. Et dracon in cœlo uisus est, & magna pestilentia & mortalitas hominum & iumentorum subsequuta.

Imperatrix fit sanctimonialis in ordine noster. Eclipsis Solis.

M X C V I.

Passagium ad terram sanctam sub Godefrido.

Anno Gebhardi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1096. prima expeditio Hierosolymitana sub Petro monacho & Gotfrido de Bulion, duce Lotharingæ, ad recuperandum sanctum Domini sepulchrum facta est, cum infinita multitudine ex omnibus Europæ nationibus. Huius peregrinationis acta per multos copiosissime descripta sunt, quæ huic inferere chronica nimis esset prolixum & tædiosum.

Fuit

Hierosolyma
capitur a Christianis.

Godfridus rex.

Baldwinus rex.

Monasterium Reinhardi fundatur.

Reinhardus abbas.

Reinhardi abbatis opuscula.

Abbas Gebhardus a quadam ad montem facit.

Henricus rex constituitur.

Ruthardus episcopus.

Ordinis Cisterciensis initium.

Mortuorum exercitus circa Wormat. noctu visus est.

Limpurg.

Turmacon. in. at. G. nus pro omnibus respiciet.

Vox animarum.

Bunfeldia fundatur.

secuti primo Antiochiam, ac deinde Hierosolymam cum reliquis urbibus, domino nostro Iesu Christo eis auxiliante ceperunt.

Ibi per Dei populum Godfridus ipse in regem electus est, quo post aliquot annos mortuo, ac iuxta sepulchrum Domini tumulato, in regno frater Baldeuinus successit, & fines Christianorum in circuitu valde dilatauit.

Eodem anno Domini, videlicet 1096. iudatum est monasterium abbatiale ordinis nostri Reinhardi, in Saxonia, Moguntinensis diocesis non longe à Gortingen, & pro sustentatione monachorum competenter dotatum.

Primus huius coenobii abbas Reinhardus dictus, vir doctus atque sanctissimus fuit, qui multis in vita & post mortem miraculis claruit: per cuius meritum usque in praesens diem omnipotens Deus morbum, quem caducum appellant, in eodem loco ipsum deuote inuocantibus curare perhibetur.

Scriptis autem idem abbas Reinhardus sanctissimus, quaedam praeclara opuscula, quibus ingenij sui praesantiam & praesentibus & posteris ostendit. E quibus praecipua feruntur commentaria in Ezechielem prophetam, in Esaiam prophetam, in Psalmos, in epistolas Pauli Apostoli, opus quoque metricum in Iob, & quaedam alia quae modo mihi ad memoriam non veniunt.

His temporibus venerabilis abbas Gebhardus compatiens laboribus fratrum, in hauriendo aquam de flumine, habito cum expertissimis architectis consilio, per occultos meatus subterraneos aqua ductum impensis non modicis construendo fecit, & in omnes coenobij officinas aquae copiam introduxit.

M X C V I I.

Anno Gebhardi abbatis 6. qui fuit dominicae natiuitatis 1097. Henricus Imperator 4. in die sancto epiphaniae Domini filium suum iuniorem Henricum Aquilgrani regem fecit, Conrado maiore filio quem prius coronari fecerat reprobato. Et nisi ipse Conradus immatura morte praeventus ante patrem obiisset, ad imperium Henricus, peruenire non potuisset.

M X C V I I I.

Anno sequenti Ruthardus archiepiscopus Moguntinus, qui regi Henrico excommunicato fauere noluit, eius gratiam amisit, & in Thuringiam secedens per annos aliquot ibidem quasi in exilio positus duravit. Circa haec tempora ordo Cisterciensis cepit, & primū eiusdem coenobium in Cistercio hoc ipso anno fundatum est, qui successu temporis valde crevit, & tam numero quam diuitijs mirabiliter auctus fuit, de cuius exordio & profectu multa hinc inde scripta inueniuntur.

Circa haec etiam tempora non longe à Wormacia multis diebus & noctibus maxima multitudo armatorum equitum & peditum apparuit tanquam ad placiti colloquium seu bellum praecessura, & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes circanona horam noctis ad vicinum montem, ex quo prodire consueverant, reuertebantur.

Tandem nocte quadam monachus quidam Limpurgensis coenobij non procul a monte distantis, de quo exire solebant, a sumptis secum quibusdam alijs, ad locum montis accessit: muniensque se signaculo sanctae crucis, exuntes de monte qui essent, per viam sanctae & indiuiduae trinitatis, vt dicerent, fortiter adiurauit. Cui vnus ex turma respondit: *Nos sumus sancta anima, nec militum viuentia turba, sed anima hominum quondam in hoc mundo principi terrenorum militantium, non ante multos annos in hoc loco interfectorum. arma, scabitus & equi, quae nobis dum viueremus instrumenta erant peccati, etiam nunc post mortem in nobis sunt quaedam iudicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos, solum igitur est nobis, quantum vos ignem nostrum minime videatis. Cumque monachum vtrū iuuari ab hominibus possent inquireret, spiritus respondit, leuitans & orationibus & maxime oblatione corporis & sanguinis Christi adiuuari possumus & rogamus. His dictis, omnis illa multitudo spirituum quasi vna voce clamabat trina vice: *Orate pro nobis, Orate pro nobis, Orate pro nobis.* Mox omnes in ignem resoluti videbantur, sed & mons ipse quasi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & strepitum emisit.*

M X C I X.

His etiam temporibus monasterium Burteldense in Saxonia Moguntinensis diocesis in honorem sanctorum Thomae apostoli & Nicolai episcopi fundatum & confirmatum est per Henricum comitem de Northeim & Gertrudem eius legitimam uxorem, anno Gebhardi abbatis 8. qui fuit dominicae natiuitatis 1099. Mortalitas in Germania magna fuit.

Eodem

Eodem anno Conradus Traiectensis episcopus 8. cal. Maij, post missarum celebrationem, in sua domo procumbens in orationibus, a quodam Frisio crudeliter interfectus est.

Conradus episcopus Traiectensis occiditur causa occisionis.

Cuius interfectionis ista fuit occasio. Cum idem episcopus in quadam parte ciuitatis paludinosam, monasterium canonicorum edificare decreuisset, & propter lutosum situm ponere fundamentum nequiuisset, adfuit inter alios Frisius quidam latomus peritissimus, nomine Ploberus, qui sub interpositione capitis ecclesiam se quadam arte occulta, ad uoluntatem episcopi construere posse in eodem loco, promisit.

Sed cum immoderata super his postularer pecuniam, Episcopus dissimulato proposito, largis muneribus filium ipsius Ploberi circumuenit, & arcanum huius artis discens ab eo, mox inchoata ecclesiam sine ulteriori magisterio perfecit. Quamobrem idem Frisius magnam aduersus episcopum inuidiam concipiens, quod suo uideretur per eum defraudatus lucro, deinceps occidere eum cogitauit, quod & crudelissime perfecit. Conrado igitur episcopo interfecto & sepulto, Burchardus in episcopatu Traiectensis uir pius atque deuotus successit.

Eodem quoque anno obiit Hermannus archiepiscopus Coloniensis, cui Fridericus successit. Iste archiepiscopus Fridericus monasterium sancti monialium in insula Rheni, quae dicitur Roladi, non longe ab oppido Bonnenfi de nouo construxit, in quo moniales nostri ordinis posuit, Castrum quoque vicinum Rolandiseck, & aliud quod in altissimo situm non procul a Bonna Wolkenberg dictum est, una cum ciuitate Andernacensi, & praepositura quadam ordinis nostri S. Apollinaris iuxta Reinmagen abbati Segenberge nsi immediate subiecta proprijs edificauit impensis. Conradus etiam episcopus Eistertensis hoc ipso anno moritur, pro quo alter eiusdem nominis Conradus ordinatur.

Fridericus

Andernac.

Vrbanus.

Vrbanus quoque papa secundus, monachus quondam ordinis nostri, hoc ipso anno mortuus est. Iste papa Vrbanus 2. anno pontificatus sui 7. ad instantiam venerabilis abbatis Gebhardi priuilegium Gregorij papae 7. B. Wilhelmo abbati & monasterio suo Hirsingensi gratiose collatum, cum pleniori gratia roborando confirmauit. Cuius bulla tenor sequitur, & est talis: *Vrbanus episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gebhardo monasterij Hirsingensis abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Cum uniuersis sanctae ecclesiae filiis pro Apostolica sedis auctoritate ac beneuolentia debitores existamus, illis tamen loci atque personis quae specialiter & familiariter Romanae adhaerent ecclesiae, quaeque ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos conuenit charitatis studio immingere. Unde nos beate memoriae praedecessoris nostri Gregorij formam sequentes, eade tibi tuisque legitimis concedimus successoribus, quae ipse praedecessori suo Wilhelmo & eade monasterio precibus Adelberti comitis concessit & confirmauit. Qui aeternae retributionis amore successus, in praedico suo quod dicitur Hirsingia monasterium a progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa restituens, uenuste reparauit, & in usus fratrum tibi Deo seruentium pluribus possessionibus & redditibus ampliauit. Quam suae libertatis institutionem, ne in posterum ulla peruersorum hominum audacia minuire aut uolare praesumat, Apostolica auctoritatis priuilegio muniri & sanctae Romanae ecclesiae tuitione roborari postulauit. Quamobrem praefatum monasterium sub Apostolicae sedis tutela ac protectione specialiter amplectentes, per praesentis priuilegij paginam statuimus, ut quaecumque hodie idem canobium iuste possidet, siue in futurum concessione pontificum, libertate principum, uel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. In quibus haec nominatim designanda duximus: cellulas S. Gregorij, quae dicitur Riechbach: & S. Marini, quae dicitur Visebbachona: & praedium quod dicitur Gilstein, quod datum est pro cella S. Petri quae dicitur Wilheim: consuetudines, ne uel tu fili charissime Gebhardo, uel quilibet uorum praefatas cellulas destruere, uel ea quae illis iam concessa sunt, seu coelegantur, temere & uolenter praesumat imminuire. Praeterea decernimus, ut nulli omnino hominum liceat idem canobium temere perturbare, uel eius possessiones conferre, minuire, uel temeris vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnino profutura.*

Bulla Vrbani.

Riechbach, Visebbachona, Gilstein.

Priuilegium Regale allegatur.

Constitutionis quoque immunitatis & libertatis modos, quos praefatus comes illustris Adelbert, scripto suae traditionis inseruit, & regio sigillo imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendos insensum imperas, diligenter statuimus, ut nec de permisis quilibet negligatur, nec de reuicis quilibet praesumatur. Obuente uero te nunc eius loci abbate, uel uorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia uel uolentia praeponatur, nisi quae fratres comuni consensu, uel fratrum pars consensu sanctorum, secundum Deum & B. Benedicti regulam elegerint. Consecrationes altarium siue basilicarum, ordinationes quoque clericorum, oleum sanctum, & caetera ad episcopale officium pertinentia, ab episcopo Spirensi, in eiusdem diocesi, accipietis: si tamen catholicus fuerit, & communionem Apostoli-

romij

etia
opista

Epist

Op
Hist

ca sedis habuerit, & sine gratia & sine simoniaca prauitate impendere voluerit. Alias vero liceat vobis catholicum quem volueritis adire episcopum, & ab eo consecrationum sacramenta accipere, qui episcopalia sicut auctoritate, que postulat indulgeat. Adlocatum vero sue protectorem vobis Godfridum prefati comitis Adelberti filium instituimus, si huiusmodi Deo præsente fuerit, ut ecclesie & seruis dicitur honorem debitum exhibeat, & predicti monasterii utilis & studiosus defensor fuerit. Sin autem in vestra sit potestate eligere vestre ecclesie idoneum protectorem, qui sine lucri secularis exactione, ad diuina seruitutis obsequium strenue ac reuerenter exhibeat. Vos igitur filij in Christo charissimi, oportet regularis discipline institutionibus sollicitius ac deuotius insudare, ut quanto estis a tumultibus secularibus liberi, tanto studiosius placere Deo, totius mentis & anime virtutibus anbeatis. Præcipue studentes Romane ecclesie decreta veneranda seruari, cuius patrocinio ab omni iniquo riuentium annuente Domino preueniunt.

Anciu
nummus
ad came-
ram Papæ.

Ad iudicium autem præcepti huius à Romana ecclesia libertatis, per annos singulos Bizantium aurei Lateranensi palatio persoluetis. Sane si quis in crastinū archiepiscopus, aut episcopus, imperator aut rex, comes aut vice comes, iudex aut persona qualibet magna vel parua, huius nostri priuilegij poenitentiam sciens contra eam temere venire tentauerit, & eorum qua coacta sunt vel statuta quicquam irruerit, secundo certione comonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, æterno se immo datum anathematizet, & à corpore Christi & ecclesie auctoritate potestatis apostolicæ segregatum cognoscat. Conseruatis autem hæc pax à Deo & misericordia præsentibus & futuris seculis cõseruetur. Amen. Datum Placentie, per manum Iohannis sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis, & idus Martij, indictione 1. Anno dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo quinto, pontificatus autem domini Urbani papæ secundii, anno septimo.

Acta sunt hæc sub abbate venerabili Gebhardo, anno eius 4. qui facile quod voluit à summo Pontifice obtinere potuit, cui antea & notus & singulariter dilectus fuit. Nec enim latere papam potuit, quam bene cum Romana sentirent ecclesie fratres Hirsaugienses, qui vsque ad periculum mortis & destructionis ipsius loci, excõmunicato regi contradicentes, pro Romane libertate ecclesie constantissime semper steterunt.

Abbas Geb-
hardus us-
tus erat Pa-
pa.
Bulla Papæ.

Abbas autem Gebhardus cum adhuc prior esset claustralis, ad papam à sancto Wilhelmo missus, sicut supra diximus, eius & notitiam & familiaritatem fuerat consequutus. Dedit autem & aliud priuilegium monasterio Hirsaugiensi venerabilis ille papa Urbani, maioris exemptionis libertatis & quietis, quod cum sit satis notabile, de verbo ad verbum illud huic operi diximus inferendum.

Copia alteri
& mag-
ni priuile-
gij.

Urbanus episcopus, seruis seruorum Dei, omnibus Teuthonicæ regionis fidelibus. Hanc chartam & hoc priuilegium in Christi nomine donaturi, non est abs re, si primo innotescimus, que sit causa, vel qua necessitas eiusdem priuilegij. Monasteria, & seruorum Christi habitacula, que pia & oblatio & optimo studio adificamur, si non minus à posteris quam à maioribus & eorum fundatoribus exarantur, profectio eorum status non adeo esset infirmus, item qui appellatur episcopi, si omnes de officio suo digre curarent, & tam prodesse quam præesse operam darent, hoc quoque non parum faceret ad salutem monasteriorum. Nunc autem secundum quod sapius sumus experti, quod maiores construxerunt, hoc si eorum posteri non destrunt, magis omittunt pro humana verecundia, quam pro Deo. De re statum parentum elemosina tantum seruiij secularis exigunt, ut nulla digna sit sollicitudo de illis seruamur, quod Deo debetur.

Negligentia
notatur ep-
iscoporum.

Monasteria
seruitus gra-
uantur val-
de.

Quomodo
episcopi fra-
tribus ele-
ctione præ-
riptione.
Simoniaca
pessis val-
da.

Hoc quoque visum est non semel euenisse, quod qui Christi videbatur antistes, per hanc solum occasionem, qua abbas benedicendus erat ab eo, congregationi fratrum abbatis electionem ex toto præperet, nec alium ordinaret, quam quem ipse præcipue voluit, voluntate fratrum omnino postposita. Ordinato autem de cetero & ipse imperauit quasi tributario suo, & quasi ad hoc solum constituto, ut seculariter seruiret. Nam & illa pestis malignissima, scilicet hæresis simoniaca, cum auctore suo diabolo circumit terram & perambulat eam, ut nulla sit ecclesia que secura esse queat de eius violentia & iniustione. Propter que singula quum dominica dispensatio de mediocritate nostra ita ordinauerit, ut seruis seruorum Dei esse debeamus, non est dignum, nos omittere vel negligere, si quid saluti & suffragio contra tot hostiles incursiones misericordia Christi dederit, ut eisdem dominis nostris conferre valeamus.

Hirsaugia.

Quod comes
Adelbertus
monasterium
hoc liberta-
uit.

Est quoddam monasterium in pago Spirensi, & in sylua que vocatur Nigra, ipsius que monasterij vocabulum est in lingua Teuthonica Hirsauue, quod cum deuenisset iure hæreditario in potestatem & possessionem nobilissimi comitis Adelberti & coniugis Wiltrudis, non eis videbatur consistere satis ad salutem animarum eorum, si ita in ipsorum manu retinerent, ut eis relictum erat à parentibus suis. Fuit ergo primitiuus bonæ voluntatis eorum labor & fructus, quod pro canonicis ibidem prius degentibus, introducta est & ordinata vita monachorum. Quo præmissis, noluerunt quoque, ut de religio alius esset hæres eiusdem monasterii, quam beatus Petrus & ecclesia Romana, Beato Petro delegatum est, & in proprium confirmatum, eorum deuotione & oblatione, filijs quoque suis annuentibus & largian-

ibus. Et it
lum cuius
xime de co
no inter
obediencia
trū, nec vlt
mittatur e
mat, & vlt
generis, ut
rio ordiner
tres nostro
omnes obse
Et si
bedicentia
cipimus, v
man. Si q
letudine po
ordinibus
quis aujus
corū, ita eff
bus nostris,
quid respon
po Iohanni, q
non in para
sternorum,
quibus ad b
tentia, si de
na Deo serua
Nar
ad promiss
militare, it
dem, qui est
et in colleg
scunt. Et bo
possumus,
tam, in qui
pedictum c
lutatis, ut ei
& ad mona
meriti, qua
dus, in hur
guum duci
honore plus
Ergo
deat illud b
que vrorū
litiam spiri
terno Regi
te Dei omni
cipis sancti
quid contig
dentiam re
Germanie
omni quere
Et qui
Archiepisco
faciat inter

ibus. Et ita ut annuatim unum aureum ad sedem Apostolicam tribuat pro censu, nullique alij morta-
lium cuiuscumque rei terrene sit obnoxium. Et nunc quid superest, ut a nobis addatur & finiatur? Ma-
xime de constituendo abbate, & de aduocato vel defensore loci.

Quotiescunque igitur contigerit, ut abbas sit ordinandus: ad eius electionem nolumus, & omni-
no interdiciamus, ullam personam interesse, prater monachos, & eos solum; qui ad titulum monasterij
obedientiam sunt professi. Quem ipsi elegerint, accipiat virgam pastoralem ab aliquo de prioribus fra-
trū, nec ulla potestas ad hoc ecclesiastica vel secularis expetatur. Postquā habuerit inuestituram officij,
mittatur ex parte congregationis ad quemcumq; potissimum videatur episcoporū, ut pro charitate ve-
niat, & ut moris est abbatem benedicat. De ceteris fratribus ordinandis ad quemlibet ordinem huius
generis, ut est presbyterium, vel diaconatus, fiat quod magis fuerit opportunum, ut vel in ipso monaste-
rio ordinentur, vel ad episcopum absentem & ordines alibi facientem dirigantur. Propter quod consra-
tres nostros & coepiscopos, maxime quotquot sunt in Germania, omnes pariter appellamus, & cunctius
omnes obsecramus, ut huic nostro decreto fauere & annuere non dedignentur.

Et si eis non erat indignum in ipso textu ordinationis sue Apostolica sedi & ecclesie Romana o-
bedientiam profiteri, monemus, rogamus, aut si hoc magis volent, ex auctoritate sedis Apostolica pra-
cipimus, ut quidquid stat uimus ad hoc, quantum in ipsis est, aliquo modo inobedientes esse non presu-
mant. Si quis eorum rogatus fuerit, ut ad benedictionem abbatis veniat, venire nō obmittat, si pre va-
letudine possit, vel qualibet alia huiusmodi necessitate non impediēte. Item si rogatus fuerit pro alijs
ordinibus ecclesiasticis faciendis, in hoc quoq; pro voto fratrum morem gerere non omittat. Non curet, si
quis ausus fuerit, preceptum nostrū calumniari & contradicere quasi nouum sit, & illicitū quęquam lo-
corū, ita esse absolutum ab episcopali subiectione. Nam id ipsum de quantis locis factū est ab antecessori-
bus nostris, & in promptu est, si expedit, & non longum esset plerūq; huiusmodi nominare. Recolat
quid responderit ille pater inelysus sanctus Epiphanius Cyprorum episcopus Constantinopolitano episco-
po Ioanni, qui quum calumniatus esset, quod in parochia, absq; sua licentia ordines fecisset, fatabatur se
non in parochia, sed in monasterio fecisse. Quo verbo inueniat, aliud ius esse parochiarū, aliud mona-
steriorum, aliud ius eorum qui nubent, & nubentur, aliud qui seipsos propter regnū Dei castrauerūt. De
quibus adhuc manifestius testatur Apostolus, nequaquā esse sub lege eos, qui spiritu ducuntur. Quę sen-
tentia, si de omnibus est vniuersalis, quanto magis de illis, quibus quadam speciali deuotionis prerogati-
ua Deo seruire conuenit.

Nam quos in presato loco specialis gratia contraxit, ut mereantur veri filij esse promissionis, &
ad promissionis terrę vere pertinere: decreuerunt etiam modo, pro antiqua patrum disciplina Christo
militare, ita ut nullum patiantur habere commilitonem etatis inferioris, quam ut olim & ipse qui
dem, qui est uerbu, cum patribus loquebatur a vicesimo anno & supra. Si qui sunt iuniores, hi nimirū
ut in collegio suo videantur admitti, pro nulla personarū acceptione, pro nulla eris affirmatione acq-
scent. Et hoc quantum faciat, quantumq; valeat ad integritatem & stabilitate religionis animaduertere
possimus. & ex contrario maximo colligere cum manifeste sit habitudo huiusmodi illorū monasterio-
rum, in quibus non alij Deo seruiunt, quā soli a pueris nutriti. Est adhuc & alia gratia, quę locū iam se-
pe dictum commendat, quod illuc nonnulli pro amore Christi conuenerunt, huius seruis, huiusq; humi-
litate, ut eis non tam libeat haberi pro monachis, quā pro seruis monachorum, & vltro se obtulerint,
& ad monasteriū coquina, pistrini, & aliarū humanarum necessitatum. Quod plane tanto maioris est
meriti, quanto expressius illum imitantur, qui quum sit celestiu virtutum imperator, tamen homo fa-
ctus, in hunc mundum venit non tam ministrari, quā ministrare. Hęc singula considerantes, non di-
gnum ducimus, ut qui quadam vite nouitate pro Christi dilectione sunt adorsi, eis etiam pro ipsius
honore plus aliquantulum quam alijs Ecclesijs deferatur.

Ergo primū constituimus, ut per omnia tempora succedentia, nullus sit mortaliū, qui mutare au-
deat illud bonū studium, & exemplū bonum militaris discipline: ut sicut in presentiarū, de cetero quo-
que virorū Christi cunctis, tam etate infirmiore, q̄ infirmiore sexu nūquam interrumpatur, nec in mi-
litiā spirituale ante prescriptū terminū, id est, ante viginti annos, quisquā recenseatur. Eoq; modo e-
terno Regi militantes, ut nullus Episcoporū ulla huius generis questione aliquo modo inquiret, ex par-
te Dei omnipotentis, ex parte Dei genetricis & intemeratę Virginis Marię, ex parte Apostolorum Prin-
cipis sancti Petri, & ex nostra, interdiciamus, contradiciamus, & anathematizamus. Quibus etiā si tale
quid contigerit, quia pro tanta viarum intercapedine non est facile ut ad presentiam nostram & au-
dientiam recurrant, Moguntino Archiepiscopo Ecclesie, cui decessores nostri vicem suam in partibus
Germania commendauerunt: nos etiam super istum locum & habitatores eius commendamus, ut de
omni querela quę eis acciderit, ad eum se reclamare possint.

Et quia ut beatus Apostolus ait, plures sunt sacerdotes, eo q̄ morte prohibentur permanere: quoties
Archiepiscopus post decessum prioris est ordinandus, ad ordinationē suademus monasterij, ut non super-
sedeat interesse. Ostendat ei exemplar decreti nostri & commendationis, ut probet qualē fiducia de eius

Hirsangia
Romana ec-
clesia est
subiecta.
Negatur
confirmatio
episcopi.

Exemptio
canonij mi-
nuitur.

Papa man-
dat episcopi
rogate or-
dinationis
facere ab-
batum.

Epiphani
verbum.

Apostoli
sententia.

Nullus in-
fra annos
vicesimum
elium Hirs-
angensis
monachus
fiat.
Hęc statuta
Papa com-
mendat.

Interdicio
Pape, ne
quis ante
vigesimum
annum hic
suscipiatur.
Nullus epi-
scopus ten-
tet contra-
rium.
Archiepisc.
Moguntin-
nus vicem
genitricis
licij super
Hirsangia.

ROMAN

21.1
01.18a

suffragio in futurum possit habere. Et quia Archiepiscopus ad sedem Apostolicam maxime pro pallio est missurus, si rogauerit Abbatem, ut sit pro huiusmodi legatarius eius, & dederit omnia ad viam sunt necessaria, laudamus ut ire non recuset. Ad rem nanque facit, si hoc officio in eum amicitiam familiaris fedaretur: quum & a nobis, non iniuria, magis obtineat filius & domesticus, quam qui non fuerit ita privilegiatus. Item quoties ordinandus est Spirensis Episcopus, expedat, si & ibi non neglexerit adesse, & prius quam ordinetur, commoneat Archiepiscopum, ut eius quoque huic decreto nostro querat assensum. Aut si aliud quid voluerit, videat Archiepiscopum quid faciat pro commendatis suis: & si opus erit, ad notitiam nostram, vel successoris nostri, res & omnia perueniat. At si Deus eidem Episcopo hunc spiritum donauerit, ut non inuitus fauceat humilibus Christianis: tunc & illum, ne hic sine honore dissimulasse videamur: precipimus, ut in conuentu fratrum in quolibet die priuato, dicatur pro eo Psalmus nonagesimus nonus, in omni vita sua. Post vitam vero, & pro ipso & pro suis, ab hac die & deinceps antecessoribus, quotquot praesenti precepto non sunt aduersati, agatur in omni feria secunda, priuata Missa defunctorum. Quod scire potest, ad compendium animae sua magis expedire, quam si posset in monasterio per omnia pro voto suo dominari. Aduocatum tunc Imperatorem Romanorum, qui & noster aduocatus est, praeficimus. Propter multiplices tenentur eius curas & dispositiones regni, liceat Abbati & fratribus de familia de Caluae eligere, si idoneum inuentus fuerit: qui non lucri causa, vel pro necessitate sua, sed pro remedio animae suae & parentum suorum, locum saepe dictum velit defendere. Sin autem alias, vnde cunque liber, liceat alium eligere, qui etiam vocatus in praesentiam Abbatis & fratrum, iuret in sacramento cum familiaribus suis, quod contra privilegia Ecclesiae non veniat. Sic adductus in praesentiam domini Imperatoris, simili modo confirmet. Non solum autem super cellam maiorem licet Abbati subaduocatum constituere, sed per singula praedia & cellulas suas: vbi nihil etiam sibi iuris a Prioribus illis constitutis, in beneficium prauidendum, vel etiam ecclesiae inuestiendis subtrahitur. Aduocato autem sic constituto, non liceat contra voluntatem Abbatis subaduocatum vel causidicum per praedia monasterii disponere, sed omnia libera secundum privilegia custodire. Si autem non vi defensor, sed potius vi calumniator & perasor rerum sibi commissarum extiterit, postro banno excommunicatum omnino, habeat Abbas potestatem hunc reprobare, & alium sibi vtiliorem vnde cunque placuerit, auxilio etiam Imperatoris, si necessitas fuerit eidem monasterio prouidere.

Hoc privilegium venerabilis Abbas Gebhardus, consilio fratrum inductus, ab ipso summo Pontifice Urbano secundo, propria cum in persona accedens, fauorabiliter acquiescit, & Ruthardo Archiepiscopo Moguntino, in suam personam, quantum ad ipsum pertinebat consentiente, ad usum & praeticam perduxit.

Porro hoc statutum cuius in bulla fit mentio, vt in monasterij membrum nullus ante vigesimum annum completum suscipiatur, Sanctus pater Wilhelmus inceptorum cum consilio fratrum: sciens profecto regularis disciplinae obseruantiam, non pueris, sed viris fortibus esse tolerabilem. Nam sicuti hodie videmus in omnibus locis, vbi pueri ad religionem admittuntur, aut parua, aut nulla viget monasticae integritatis obseruantia. Metuentes ergo virti huius caenobij praestantissimi fratres, ne successu temporis haec sancta institutio qualibet occasione periret, prudenti consilio vti, sedis Apostolicae approbatione confirmandam obtulerunt.

Fuerunt enim temporibus istis, in monasterio isto, sub Gebhardo venerabili Abbate, & numero & sapientia magni viri, qui ordinem nostrum, sicut astra caeli clarissimam illustrabant: quorum plerique ante ingressum religionis, magni & nominis & honoris in seculo extiterunt. Summa inter eos charitas eo tempore vigeat, tantaque obseruantia regularis disciplinae in Hirsaugia cumulata cernebatur, vt omnium sententia hominum confirmaret, maiorem puritatem monasticae institutionis nunquam in Germania vel vifam eatenus vel auditam. Magni siquidem nominis, laudis & honoris Hirsaugia in ore omnium fuit, & monachi huius caenobij vere Dei serui in vniuersa terra laudabantur.

Multi inter eos in omni scientia scripturarum fuisse doctissimi, multi quoque nobilitate generis praecipui, complures extiterant ante conuersationem in Cathedralibus aliisque diuersis ecclesijs, magni nominis praelati: qui tamen postquam ad ordinem sunt conuersi, tanta se in medio pauperum humilitate pro Christi amore deiecerunt, ac si cunctis vitae suae diebus idiotae, rusticorum famuli, seu mendicij, in mundo miserabiles extitissent.

Ex his nonnulli post ordinis disciplinam, ad vnguem (vt vulgo dicitur) imbibant, ob mentis tranquillitatem, in summa diuinorum contemplatione conseruandam, cum

Epist

Opus
Hist

Psalmus 10. pro episcopo legatur in conuentu. Missa omni agatur feria 2. pro episcopo Spiren. Imperator aduocatus est monasterio Hirsaugiensis. De subad. uocato, vique officio. Iurabit ab. bati & im. peratori. Non possit alium sub. stituere. Si calumnia. ter fuerit caenobii.

Statutum de azate suscipiendorum ad ordinem.

Laudabilis vita mona. choru Hirs. augiensium.

Doctissimi & nobilissimi facti sunt humilissimi.

Flures vitam solitariam assumpserunt.

cu licent
teru ana
more co
re licba
cum pro
mus, hon
ca contu
faugien
probant
10 rens, sub
quor in
mum fu
go quam
nem nul
termissa
Vr
nia autem
herus ab
stans, qui
20 nide libe
tem ex ne
Abbate
mis cont
fuit.
An
refimus,
facundia,
fus: & qui
met tres a
30 Rauenna
Qu
stabantur
sic vt effo
Eoc
populi in
Ob
An
Vdo dicit
40 is lesu Cl
cuius vir
denorum
sententia
verbis a n
Eoc
perius me
Ob
nachus co
ctissima c
10 autem in
missa in v
conscripta
mum alta
Iste b
quia filius
polensi, q
fessionibu
caenobij

RONNII

et licentia & benedictione venerandi pastoris ad vicina solitudinis eremum secedentes, veterum anachoritarum propositum imitantes, omnia istius mundi solatia pro regni coelestis amore contempserunt. Hoc ardua conuersationis institutum, non passim quibuslibet subire licebat, sed illis duntaxat quos vite transactae sanctimonia sub omnium testimonio fratrum, cum profectiore aetate simul & bellandi contra diabolum experientia commendasset. Legimus, horum nonnullos post mortem quoque non caruisse miraculis, quibus visio etiam angelica contulit auctoritatem. Enimvero tam sancta fuit his temporibus vita monachorum Hirsaugensium, ut nullos in sui consortium nisi sanctos admitterent vel certe susceptos, durius probantes ad regulam sanctificarent. Nullus inter eos, nisi bonus, & Deum in veritate quaerens, subsistere potuit: ubi tot improbitatis suae durissimos necessario sustinuisset censores, quos in coenobio monachos inuenisset. Omnium namque hoc summum desiderium & maximum fuit, Deum in veritate querere, & cum contemptis transitorijs super omnia amare. Ergo quum omnes vnus atque eiusdem essent propositi, alterius inter se voluntatis hominem nulla poterat ratione sustinere. Sed nunc tandem opportune ad aliquantulum intermissam historiam calamus reuocemus.

Nonnulli miraculis claruerunt. Sanctissima fuit conuersatio monachorum in Hirsaug.

Vrbano igitur Pontifice mortuo (sicut praediximus) anno Gebhardi octauo, Domini autem millesimo nonagesimo nono, in pontificatu electione primum successit Reinherus abbas ordinis nostri, qui dictus est Paschalis secundus, Italus natus, vir deuotus & constantis, quiue ecclesiam Romanam sapientia & industria constanter de prauiorum tyrannide liberauit. Sedit annis octodecim, mensibus quinque, & diebus septem. Erat autem ex nobilibus Romanis oriundus, sanctae conuersationis & boni testimonij, qui ex Abbate & Cardinale sancti Clementis tam designatione Urbani papae iam in extremis constituti, quam sanctorum reuelationibus vnanimi consensu omnium electus fuit.

Paschalis Papa nostri ordinis fuit.

M. C.

Anno autem Gebhardi abbatis nono, qui fuit dominicae natiuitatis millesimus centesimus, Wigbertus Rauennatis Apostolicae sedis inuasor, mortuus est, vir utique ingenio, facundia, nobilitate, personaeque reuerentia clarus, nec Roma tunc, nec Rauenna bene uisus: & qui super vnum papam uiuentem (quamuis coactus est, ut aiunt) ascendit, ipse sibi met tres alternatim succedentes superuixit, extorris utraque sede, Romanae videlicet, & Rauennae.

Wigbertus antipapa abuit.

Quidam ex fautoribus eius ad sepulchrum diuina micuisse luminaria in populo testabantur. Quapropter summus Pontifex Paschalis iam dictus, zelo Dei inflammatus, iussit ut effoderetur, & in Tyberim iactaretur: quod & factum est.

Eodem anno obiit Godfridus rex Hierusalem, cui frater suus Baldeuinus, electione populi in regno succedere coactus est.

Godfridus rex obiit. Baldeuinus successit. Vdonis episcopi Magdeburgensis mors horrenda.

Obiit etiam episcopus Otto Argentinensis.

M. C. I.

Anno sequente obiit Hartuicus archiepiscopus Magdeburgensis, qui alio nomine Vdo dictus est, morte subitanea: de quo confertur illa terribilis sententia districti iudicis Iesu Christi, qui in ecclesia praefata Magdeburgensi Graece Parthenopolis dicta, id est ciuitas virginis, ante summum altare cum multitudine Sanctorum adfuisse, perquendam deuotum canonicum visus est nocte illa, in qua & mortuus mane inueniebatur episcopus, sententiamque in eum decollationis protulisse. Haec historia, quia satis nota est, latioribus verbis a nobis non venit inferenda.

Eodem anno moritur in Italia Conradus rex, filius Henrici Imperatoris, de quo superius mentionem fecimus, & in Florentia sepelitur.

Otto ex monacho in episcopum Bambergensis.

Obiit etiam Rupertus episcopus Bambergensis, pro quo constitutus est Otto monachus coenobij Montis monachorum, extra muros eiusdem urbis, ordinis nostri vir sanctissimae conuersationis, qui multis in vita & post mortem signis & miraculis claruit. Fuit autem in ordine episcoporum eiusdem parochiae octauus, & ecclesiam sibi diuinitus commissam verbo & exemplo strenue gubernauit. Eius vita sanctissima, luculento sermone conscripta habetur, cuius festum pridie calendas Octobris peragitur. Sepultus ante summum altare praefati monasterij sancti Michaelis, in quo monachus extitit.

Ille beatissimus praesul, inter cetera pietatis suae studia construxit de patrimonio suo, quia filius comitis erat potentissimi, monasterium quoddam ordinis nostri in diocesi Herboldensi, quod Vraugia dicitur, in honorem Sancti Laurentij martyris, quod praedij & possessionibus ad sustentationem monachorum magnifice dotauit. Primus abbas huius coenobij Vraugensis, a sancto Ottone constituti, fuit Eckhardus, venerabilis monachus.

Monasterium Vraugiae constructum. Eckhardus primus abbas in Vraugia, vir doctissimus.

am in xime p...
derit omnia qua...
officio in eius a...
silij & domini...
piscopus, expulsi...
ut eius quoque...
copus quid facia...
res usque perue...
humilibus Chri...
uentu fratrum p...
st vitam vera...
on sunt ad ar...
pendium anima...
Aduocatum in...
multiplices ten...
ere, si idoneu...
parentum su...
altum elgere, qui...
ribus suis, quod...
toris, simili modo...
constitueret, sed p...
in beneficiis p...
ato, non licet con...
nere, sed omnia...
miator & p...
at Abbas post...
eratoris, sine...

21. A
O. P. P. A.

enerabili Abbe...
ceci clarissima...
ominis & hono...
tantaque obse...
sententia hon...
quam in Ger...
& honoris He...
niuerla terra la...
ulti quoque no...
in Cathedralibus...
ordinem suum...
eiecerunt. ac si...
omiserabilis ca...
itur) imbibitam...
conseruandam...
cua

chus saepe dicti monasterij Montis monachorum, vir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis doctissimus, Rhetor & Poeta insignis, nec minus conuersatione quam scientia clarus. Qui inter caetera ingenij sui opuscula, scripsit ad imitationem Boethij & predecessoris illius Martiani Capella, pro monachoru cōsolatione gemino stylo pulcherrimum volumen, quinq; distinctum libellis, quod Laternam monachorum praenotauit. Breuem quoque historiam rerum gestarum sui temporis comportauit, quam in praefato monasterio aliquando vidimus. Sepultus est in eiusdem monasterij ecclesiae medio, non sine opinione sanctitatis.

Bruno, fr. archiepiscopus Treuer.

Monasterium S. Mathiae reparatum.

Odenheim Monasterium constructum.

Eodem anno moritur Egilbertus, archiepiscopus Treuironu septuagesimus nonus, ecclesiae suae reparator magnificus, & in pauperes largissimus. Cui in archiepiscopatu successit Bruno, natus ex Franconia, quae antiquitus dicebatur Francia Orientalis, Arnoldi comitis & Adelheidis comitissae filius: & in Moguntia, idibus Ianuarij consecratus est. Iste Bruno archiepiscopus monasteriu sancti Eucharij iuxta Treuerim nostri ordinis, quod modo sancti Mathiae dicitur, nimia vetustate pene collapsum, mirifico tabulatu lapideo reparauit ex fundamentis nouum. In qua reparatione corpus sancti Mathiae Apostoli reperitum fuit, & extunc eiusdem Apostoli nomen, eidem coenobio vsq; in praesentem diem remansit. Nam antea ad sanctu Eucharium vocatum fuit. Idem quoq; Archiepiscopus aliud monasteriu ordinis nostri de nouo construxit, in dioecesi Spirensi, in pago qui dicitur Creichgau, in comitatu Bredheim, iuxta villam Odenheim in loco Wigoldesberg, quod communi vocabulo Odenheim appellatur, anno pontificatus sui 21. Sicut ex litera foundationis eiusdem coenobij per Henricu Imperatorem quartu huius nominis, anno Domini millesimo cetero mo vigesimo secundo, indictione 15, tertio nonas Martij, apud Nuhusen data plenius continetur. Quam foundationem Paschalis papa secundus confirmauit sub priuilegio annui census aurei Bizantij. Construxit autem hoc monasterium in haereditate paterna, fratre suo Poppone comite consentiente & adiuuante, & sancto Petro Apostoloru principi & sacrosanctae ecclesiae Romanae, in perpetuum tradidit possidendum, Multas etiam alias ecclesias & monasteria reparauit.

M C II.

Synodus celebratur Roma.

Anno Gebhardi abbatis 11, qui fuit dominicae natiuitatis 1102, papa Paschalis multorum episcoporum & abbatum concilium Romae congregat, circa medium quadragesimo, vbi praeter antiqua patrum statuta reuerenter solito more confirmata, etiam illius temporis schisma inter praecipuas haereses computatur, perpetuo cum suis authoribus & sequacibus anathemate condemnatur.

Negligentia Gebhardi abbatis.

His temporibus abbas Gebhardus coepit paulatim modice remissius agere, maxime in exhibenda pauperibus eleemosyna constituta. Fuit enim a sancto patre Wilhelmo communi fratru consilio statutu, vt aliqui ex fratribus laicis ad conuersionem venientes, in domo pauperu sub habitu seculari pauperibus deseruirent, victu suum & amictu, non de annona pauperu, sed de communi fratru cellario vestiarioq; recipientes. Hoc statutu Gebhardus abbas immutauit, iubens vt seruitores pauperu, vita suae necessaria non aliunde de eleemosyna ipsa reciperent. Ex qua occasione, prouisione pauperu diminuta res dolenda contigit, vt peregrinis egenisq; solita detraheretur misericordia, in tantum quod per gelidas noctes hyemis hospitio exclusi praefame & frigore miserabili clamore in platea perstiterent & fratres in dormitorio iacentes saepius inquietaret. Super hac & his similia cum abbas saepius a senioribus admonitus nihil penitus emendaret, senior quidam sanctae conuersionis monachus, vidit se quadam nocte dominicae ascensionis per visum gloria inter sanctoru, vbi inter caeteros sanctu abbatem Wilhelmu quondam sibi familiarissimum, niueo aspectu habituq; fulgentem recognouit, stantem inter duos splendidissimos pontifices, quorum alter erat sanctus Conradus episcopus Constantiensis, & sanctus Vedastus Augustensis alter.

S. Wilhelmus mandauit Gebhardo.

Et post multos sermones inuicem habitos, sanctus Wilhelmus ad monachu ista uocem dixit: Ex parte summae maiestatis Dei praecipio tibi, vt dicas abbati, priori, caeterisq; fratribus Hirsangiae, quatenus secundu quod a nobis arceperunt, egenis & hospitibus cum omni charitatis affectu seruiant, mores & vita suam secundu regula sancti Benedicti corrigant. Ante omnia, ira, odium, indignationem & detractionem, quibus assidue Deu offendit cum omni malitia abijcientes synceram & continuam dilectionem ad inuicem custodiant: quod nisi obseruent diuinam proculdubio ultionem se experturos sciant.

His dictis relicto eo cu quo loquebatur abbas Wilhelmus cum caeteris, altiora quaedam coeli secreta petiuit. Ille vero senior, cui haec reuelata fuerant, cum per se non aude-

100

*Opus
Historiae*

auderet, per alium quendam seniore[m] abbati cuncta intimaui. Qui pristinam quide[m] abbatu[m] Wilhelmi constitutionem de elemosyna pauperum seruari iussit.

Cetera cum quibus monasterium perturbauerat, in correcta dimisit. Quapropter secundum praedictam comminationem sancti patris Wilhelmi, fere ei nihil deinceps prosperum successit. Na post annos paucos monasterij regimine exutus & pontificali infula apud Spirā indurus, omniu[m] aduersum se odia ineptis moribus coecitauit, & no[n] longe postea miserabili infirmitate consumptus est mortuus, sicuti postea dicemus. His temporibus iuuenis quidam nobilis, possessiones monasterij in Villa Almendingen e[st] quoda[m] Winthero co[n]uerso, quonda[m] sub abbate Wilhelmo in hoc coenobio legitima donatione traditas, post mortem utriusque tanquam proximior haeres inuadens, cum die quadam duas inde caratas vini & alia quaedam abduceret, sub eiusdem hereditatis praetextu temerario ausu, subito vnus boum qui praedam trahebat, contractus est pes. Ipse quoque raptor, de equo cui insidebat, repente cecidit, & amissa loquela & viribus totis amentiam incurrit. Inde manib[us] sublatus alienis, cum post aliquot dies ad mentem reuersus, flagellu[m] Dei metueret, ad monasterium Hirsaugien[se] deferri se fecit, ibiq[ue] mutato cum mente habitu seculari, Deo fideliter se mancipauit, & post paucos annos in sancta requie fideliter obdormiuit.

Eodem anno obiit Henricus comes de Northeim, fundator monasterij Burfeldensis ordinis nostri, de quo supra dictum est, & in eodem coenobio sepelitur. Eodem anno, Burcardus monachus Hirsaugien[sis], factus est abbas in Erfordia 6. idus Februarij, qui statim in ipso anno fundare cepit nouam ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, in eodem monte.

MCIII.

Anno Gebhardi abbatis duodecimo, qui fuit dominicae natiuitatis 1103. Henricus Imperator quartus, natiuitatem Domini Moguntia celebrauit, & filio suo Henrico 5. rerum suarum summam committens, se Hierosolymam ituram promisit, sed non fecit. Henricus autem iunior a papa Paschali Romae Imperator consecratus est.

Anno autem Gebhardi abbatis 13. qui erat dominicae natiuitatis 1104. Henricus Imperator natale Domini Ratisponae celebrauit.

MCIII.

Hoc eodem anno, in episcopo Spirensi sanguis e[st] panibus fluxisse visus est, necnon in lenticularum edulio prodigiose repertus. Ciuile imo intestinum bellum portendere, secundum antiquam Romanam historiam similitudinem conijciebatur.

Hoc anno circa solstitium aestiuale, commutato in tempestatem aere, in pago Herbipolensi decidisse fertur inter grandinum lapides tanta[m] magnitudinis glacies, ut in quatuor diuisa partes, totidem hominibus importabilis videretur.

MCV.

Anno Gebhardi decimoquarto, dominicae vero natiuitatis 1105. Henricus filius Henrici Imperatoris quarti, in uaso regno cepit regnare adhuc patre uiuente. Voluit autem Henricus senior Saxoniam hostili manu inuadere, propterea quod omnes Saxones ut veri catholici cum ecclesia Romanae pontificibus bene sentirent, sed non potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles: quonia[m] excommunicatus denunciabatur a tribus Apostolicae sedis praesulibus, Gregorio scilicet 7. Urbano secundo, & Paschali a quo secundo. In ipsa vero expeditione qua Saxoniam molebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu patris cum paucis aufugit, quod cum pater intellexisset, contristatus est, expeditionem intermisit. Filius autem Sueuiam petens, a Gebhardo Constantiensis episcopo, sedis apostolicae legato, a sententia excommunicationis absolutus est.

Qui deinde consilio & auxilio Diepoldi marchionis Berengeri, comitis Ottonis potentissimi ducis omniumq[ue] principum, episcoporum & abbatum Saxoniae, Sueviae, Baunariae, Franconiae, ac ceterorum vicinorum adiutus, regnum prudentissime ordinare cepit, & omnibus populis mirum in modum complacuit.

In primis Ruthardu[m] archiepiscopu[m] Moguntinum nono anno postquam a patre in Thuringia fugatus est, proprie sedi restituit. Alios etiam plures ecclesiaru[m] pontifices a patre propter obedientiam sedis apostolicae fugatos restituit, & eos qui per violentiam patris subinducti fuerant, deposuit. Conciliu[m] quoq[ue] episcoporu[m] & abbatu[m] generale in villa regia Northusen. 4. cal. Iunij, ubi super ecclesiastica iam nimiu[m] deprauata institutionis disciplina tractaretur, indixit. In quo concilio super sententijs instantib[us] patru[m] decretis primo relectis quaeq[ue] poterant, laudabiliter corrigebantur ad praesens, quaedam quae grauiora videbantur ad apostolicam obedientiam referuata sunt.

Vindicta Dei contra abbatem Gebhardum.

Inuasio possessionum canonicorum amentis officium.

Burfeld. Burcardus abbas in Erfordia.

Henricus Imperator Quartus.

Sanguis fluxit e panibus.

Henricus Rex Quintus patris sui Imperatori rebelles.

Henricus Quintus praualit contra patrem.

Ruthardus Archiepiscopus Moguntinus restituitur.

Concilium agitur Northusen.

Mersburg.

Tandem peracta synodo Henricus 5. pentecosten celebraturus, Mersburg accessit, ibique Henricum Magdeburgensem archiepiscopum dudum designatum, sed ab imperatoribus fidelibus impie repulsum consecrari fecit. Deinde Moguntiam oblatione conclusit patre intus existente, ac postea veniens ad Herbipolim Erolongum quemdam, quem Einhardo defuncto praesule Imperator designauerat, expulit, & Rupertum eiusdem ecclesiae praepositum, tam prius, quam tunc a clero & populo electum, per Ruthardum archiepiscopum Moguntinum inthronisauit. Post haec Bauariam ingressus, castrum Nuremberg partibus Imperatoris contra ecclesiam fauentium obsedit, & post menses ferme tres prospere cepit. Inde soluens exercitum Ratispornam se contulit, vbi & conuentum principum celebrauit.

Regensburg. concilio interfuit Gebhardus.

Huic regali colloquio iuocatus Gebhardus abbas Hirsaugiensium interfuit, qui sapientia & eloquentia sua cunctos in admirationem sui pariter & amorem traxit. Contigit vero vt Ioannes episcopus Spirensis iisdem temporibus moreretur, quod Henricus rex iunior cognoscens, de consilio Ruthardi archiepiscopi Moguntinensis, Henrici Madeburgensis, Ruperti Herbipolensis, Vdonis Hildeshemensis, Henrici Padelbornensis, Frederici Halberstadenensis, Gebhardi Constantiensis, Epponis Wormaciensis, aliorumque episcoporum & principum tunc praesentium, Gebhardum venerabilem huius coenobij abbatem tunc praesentem viduatam Spirensis ecclesiae designauit episcopum, conferens ei quoque Laurillensem nostri ordinis abbatiam in Wormaciensi parochia sitam.

M C V.

Rex venit ad Spiram.

Deinde per insidias Ratispornensium, fugatus a patre, rex venit ad Spiram, quam thesauris patris ibidem repositis consecutus, ipsum Gebhardum cum magna solennitate in episcopum consecraturus per archiepiscopum Moguntinum Ruthardum saepe dictum inthronisauit in die omnium sanctorum, videlicet in die calendarum Nouembrium, anno domini 1105. indict. 13. Romanam ecclesiam Paschali 2. regente, anno eius 6. Henrici 4. Imperatoris anno 48. Ipsius Gebhardi in abbatia Hirsaugiensi anno 14. & mensibus 4. hebdomade vna, post electionem in Ratisporna factam, de sua persona hebdomadibus quinque,

Quanta opinio fuerit abbas.

Ordinatus autem episcopus praesuit ecclesiae Spirensi anno vno & mensibus 4. maiori semper tempore infirmus. Ante vero episcopatum quamdiu fuit abbas huius monasterij Hirsaugiensis, magni semper nominis & fame apud omnes pontifices Romanos, Cardinales, episcopos, abbates, reges, duces, comites, principes, nobiles, cives, & rusticos celeberrima fuit, atque apud vniuersos homines abbas Hirsaugiensis vir bonus, religiosus, eruditus, sapiens & eloquentissimus habebatur, praedicabatur & laudabatur cum magni gloria honoris. Vbiunque enim nomen eius inter colloquentes producebatur in medium, semper admiratio virtutum eius sapientiae, prudentiae & integritatis vitae, auditorum in amorem & laudes tanti viri provocabat.

Minoris venerationis fuit episcopus quam abbas.

Sed posteaquam relicto monasterio Hirsaugiensi, quod eo tempore Spirensi ecclesiae, diuitijs, redditibus, fama, & honore non multum videbatur infirmus, episcopatum assumpsit, mox celebritatem nominis fama que praesentiam cum abbatia pariter amisit. Omnes eum nobiles & ignobiles, amici & inimici, domestici & extranei, contemnere, despicere & irridere coeperunt, tanquam superbum, vane gloriosum & avarum insipientemque, quippe qui monasterium insigne locumque fama celeberrima gloriosum, & filios obediētes ad omnia devotos & sanctos pro episcopatu reliquisset. In maiori enim reuerentia & veneratione habitus fuit abbas quam episcopus. Nam etsi genere nobilis, moribus compositus, eloquio circumspectus, dulcis, sapiens & facundus fuit abbas, tamen mox vt episcopatum assumpsit, vniuersa haec simul nescio qua ratione diuine permissionis ita penitus amisit, vt in moribus rusticus, sermone imperitus & in conuersatione omnibus inuicem esse onerosus. Timendum vero quod haec omnia cum ceteris aduersis non parca illi propterea contigerint ordinatione diuina, quod a S. patre Wilhelmo per visionem senioris, de qua diximus mandata, sibi emendare neglexit, quemadmodum & comminatum illi fuit per eundem. Nam in canticum vulgo iam factus episcopus mirabili mutatione veritate est, & qui reuerentur abbatem, pontificem irriserunt. Praeterea die quadam cives cum mulieribus & pueris eo praesente & per fenestras vidente, & audiente in quodam loco obmanebat chorus ducebant, & cantilenas de ipso irrisorie compositas in eius eorumque cantarunt. Sed non cessit illis in bonum. Milites enim & amici his contumellis auditis in episcopum suum concurrentes, fatigatos illos subito disperferunt.

*Mente, moribus, vitiis mutatus in deterius, ac cunctis irridetur. Causa huius in eum despectus.**Cantilenas in eum faciebant.*

Cum primum in monasterio fratribus innotuisset, quod pater eorum spiritualis, alio-

quam

RONNII

quin satis dilectus, omnibus in episcopum esset electus, quãdam inter eos contentio sub-
 oriri cepit. Quibusdam enim videbatur vtilitati & paci monasterij multum posse con-
 ducere, si eundem abbatem essent habituri, quem & episcopum qui eis non solum nullas
 præcedentium more pontificum inferret molestias, sed etiam auctoritate sua inferre
 volentibus resisteret. Ceteri autem saniori consideratione affirmabant contrarium,
 dicentes episcopum habere abbatem, non esse defensionis remedium, sed potius destru-
 ctionis monasterij, rerumque & possessionis eiusdem principium, præsertim quod episco-
 pos multitudine circumseptus militum, ad monasterium gratia visitationis multoties ne-
 cessario venturus, vel certe in prædijs & possessionibus ipsius cœnobij mansiones aliquo-
 ties habiturus, breui tempore penitus consumeret quæcunque magna sollicitudine & la-
 bore fratrum reposita inueniret. Hoc quoque non mediocriter esse timendum, ne præ-
 dia monasterij suis amicis & stipendiarijs per potentiam ablata conferret in beneficium,
 quemadmodum plerisque in circuitu cœnobijs iam pene desolatis cernerent accidisse.
 Interea Gebhardus animos fratrum per aduocatum Gotfridum, & alios quos idoneos æ-
 stimabat ad hoc, occulte fecit sollicitari & rogari, imo & contestari, vt memores benefi-
 ciorum essent quæ ab ipso receperant, quorum intuitu obnixè precabatur, ne alium in
 locum suum ordinari abbatem consentirent, sed ipsum simul episcopum super se paterentur
 & abbatem, se multa bona monasterio singulisque eorum facturum promittens. Hæc
 & his similia, non quidem omnibus, sed his duntaxat, quos sibi consensuros sperabat per
 10 literas, per nuncios & per interpositas personas fecit intimari. Sed quia prudentissimi tunc
 inter monachos huius cœnobij viri complures erant, qui vbi occultas Gebhardi machi-
 nationes deprehenderunt communicato consilio, vt eius astutiam astutia præuenirent,
 iuxta tenorem indulti Apostolici, electionem abbatis accelerarunt.

*Allevatio
inter fratres
propter epi-
scopum facta
est.*

*Sanioris
paris con-
siliū ut
abbatem
eligerent.*

*Episcopus
solicitus
vt eum pro
abbate reti-
nerent.*

*Conatus
Gebhardi
episcopi su-
per abbatia
viri facti
sunt.*

DE BRVNONE HVIVS MONASTERII ABBATE DECIMO-
 quarto, qui præfuit annis quatuordecim, mensibus tribus, diebus viginti duo-
 bus, & gestis eius.

IGITUR abbate Gebhardo ad Pontificatum Spirensis ecclesiæ (sicut diximus) assum-
 pto, atque vt huius monasterij abbatiam vna cum episcopatu retinere posset multum
 laborante, seniores conuentus sapientes & deuotissimi viri, qui eius norant astutiam, ne
 ab illo qualibet præuenirentur machinatione, diem electionis inter se iuxta priuilegium
 Urbani papæ 2. eis indultum statuerunt, vltimum videlicet diem mensis Nouembris, qui
 fuit dies sancti Andree Apostoli. Conuenientes itaque in vnum fratres & scrutinio inter
 se iuxta consuetudinem facto, de singulorum votis maior pars eorum Brunonem mona-
 20 chum venerabilem senem, eodem die in abbatem elegit. Erant autem nonnulli inter eos
 minus ad tantos labores perferendos idoneus esset, non placere videbantur, qui tamen
 sine pertinacia multitudinem sequentes, numero pauciores in eum sine mora consense-
 runt. Vnanimi ergo consensu omnium, Bruno senior in abbatem huius monasterij ele-
 40 ctus, pridie calendas Decembris, hoc est in die sancti Andree Apostoli.

*Dies electio-
nis abbatis
statuitur.*

*Bruno mo-
nachus in
abbatem ele-
gitur.*

Anno Domini millesimo centesimo quinto, indictione decimaterria, & à Richardo
 episcopo Hostiensis apostolicæ sedis legato, hic in monasterio, 7. calendas Ianuarij, hoc est
 in die sancti Stephani protomartyris, ordinatus in præsentia complurium abbatum, mo-
 nachorum & aliorum fidelium, præfuit annis quatuordecim, mensibus tribus, diebus vi-
 gintiduoibus. Hic Bruno fuit natione Sueuus, nobilibus & potentissimis ortus natalibus;
 qui post prima rudimenta literarum cum ætate attigisset virilem, canonicus & matri-
 cularius maioris ecclesiæ Spirensis factus est. Vbi cum per abrupta vitiorum ire mul-
 tos in perditionem cerneret, quibus diuitiæ, honores & delicia carnis occasionem præ-
 buerunt, exactis annis in eo statu aliquibus, & tandem Dei miseratione compunctio-
 30 nem assecutus, mundum cum omnibus vanitatibus suis contemnens, ad monasterium
 Hirsaugiense se contulit, & sub Wilhelmo abbate sanctissimo conuersus ad Deum in to-
 ta mente, habitum cum proposito monastico assumpsit, in quo pluribus annis religiosissi-
 me conuersatus, tandem hoc anno abbas ordinatus fuit. Erat autem quantum ad corporis
 compositionem pertinebat, statura magnus & virili forma decenter proportionatus,
 recaluafter, & caput veneranda quadam canicie respersus. Et quamuis corpore magnus
 decenter appareret, non tamen fortis & laboriosus, sed imbecillitate quadam nimis grac-
 40 cilis erat & laborum omnino impatiens. Propterea quæcunque in monasterij rebus or-
 dinanda vel disponenda videbantur, non per suam, sed per subditorum industriam

*Abbas Bru-
no electus
est.*

*Brunonis
vita & pa-
tria.
Fit canoni-
cus Spiren-
sis.*

*Fit mona-
chus Hirs-
augiensis.*

*Corporis
dispositio.*

